

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Politimestrene

Kopi: Særorgansjefene, Riksadvokaten

Deres referanse

Vår referanse
2016/01157

Dato

01.06.2016

Oppdrag om effektivisering av politidistriktenes lokale struktur – geografiske driftsenheter, tjenesteenheter og tjenestesteder

1. Innledning

Det vises til arbeidspakke nr. 9.

Justis- og beredskapsdepartementet har gitt Politidirektoratet i oppdrag å fastsette politidistriktenes lokale struktur – både tjenesteenheter og tjenestesteder¹, og geografiske driftsenheter².

Det er fastsatt ulike prosesskrav og beslutningsløp for tjenesteenheter og tjenestesteder, og de geografiske driftsenhetene. Endringer i tjenesteenheter og tjenestesteder skal besluttes i Politidirektoratet, mens de geografiske driftsenhetene skal besluttes etter lokale forhandlinger i politidistriktene. Politidirektoratet anbefaler at politidistriktene har en helhetlig tilnærming og planlegging av endringene i den lokale strukturen. Det settes en felles frist for politidistriktenes forslag til effektivisering av tjenesteenheter og tjenestesteder – 1.12.2016. Det anbefales en parallell prosess for planlegging og beslutning av de geografiske driftsenhetene. Om lokale hensyn tilsier det, åpnes det for å fastsette de geografiske driftsenhetene etter at tjenesteenheter og tjenestesteder er besluttet.

Dette brevet beskriver den overordnede prinsipielle tilnærmingen som legger til grunn for effektivisering av politidistriktenes lokale struktur. Ut fra denne rammen skal det utarbeides lokale gjennomføringsplaner, som innenfor denne hovedrammen skal ivareta lokale behov og særegenheter. Nedenfor konkretiseres rammen for oppdraget og tydeliggjør:

- Målsetting for effektivisering av lokal struktur
- Krav og føringer
- Leveranseomfang
- Tidsfrister
- Rapporteringskrav

¹ Justis- og beredskapsdepartementet 14.03.2016; Oppdragsbrev om gjennomføring av nærpolitireformen – del 3 – politidistriktenes lokale struktur – tjenestestedsstrukturen.

² Justis- og beredskapsdepartementet 21.10.2015; Oppdragsbrev om gjennomføring av nærpolitireformen – del 2 – politidistriktenes interne organisering.

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

2. Overordnede målsettinger

Målet med nærpolitireformen er:

Et nærpoliti som er operativt, synlig og tilgjengelig, og som har kapasitet og kompetanse til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger og sikre innbyggernes trygghet. Det skal utvikles et kompetent og effektivt lokalt nærpoliti der befolkningen bor. Samtidig skal det utvikles robuste fagmiljøer som er rustet til å møte dagens og morgendagens kriminalitetsutfordringer³.

Nærpolitireformen skal bidra til økt kvalitet i oppgaveløsningen, mer effektiv ressursbruk og en frigjøring av personell til prioriterte oppgaver. Politiressursene skal slik rettes mer mot politiets kjerneoppgaver. Det er viktig å sikre at ny organisering ikke medfører mer byråkrati og virker kostnadsdrivende. Administrative oppgaver skal så langt som mulig ivaretas på politidistriktsnivå og ved de geografiske driftsenhetene⁴.

Mål for lokal struktur:

Politidistriktenes lokale struktur skal legge til rette for et nærpoliti som er operativt og synlig, med kapasitet til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger⁵.

En viktig forutsetning for å lykkes med nærpolitireformen vil være å utnytte politiets ressurser bedre enn i dag. Effektivisering av politidistriktenes lokale struktur skal bidra til å frigjøre tid og ressurser, slik at politiet kan være mer tilgjengelige og tilstede i nærmiljøene.

Det understrekes at endringer i tjenesteenheter og tjenestesteder skal være i samsvar med krav som skal sikre høy kvalitet i polititjenesten, og fastsettes etter involvering av berørte kommuner⁶.

Hensikten med å etablere geografiske driftsenheter vil i tillegg til mer enhetlig organisering, være å bidra til å skape en god polititjeneste lokalt selv på steder med større variasjoner i kapasiteten ved de enkelte tjenestestedene. Dette bidrar til bedre kapasitetsutnyttelse og økt fleksibilitet lokalt til å løse politiets oppgaver.

Effektivisering av politidistriktenes lokale struktur skal sikre at publikum opplever et tilgjengelig og nært politi. Ved utarbeidelse av forslag til endringer i den lokale strukturen skal det tas utgangspunkt i hva innbyggerne skal få av tjenester etter endringene og hvordan.

Tjenestestedene skal yte polititjenester og ivareta sine oppgaver innenfor rammene av de geografiske driftsenhetene, jfr. beskrivelse i pkt. 4.

2.1 Vurderingskriterier for effektivisering av lokal struktur

Forslag om effektivisering av politidistriktenes lokale struktur skal gjøres ut fra følgende vurderingskriterier, basert på målene for nærpolitireformen, og de kravene og føringer som er gitt for tjenesteenheter og tjenestesteder, og de geografiske driftsenhetene jfr. pkt. 3 og 4.

Hensynet til:

- tilgjengelighet og service overfor publikum

³ Prop.61 LS (2014-2015): Endringer i politiloven mv. (trygghet i hverdagen – nærpolitireformen)

⁴ Justis- og beredskapsdepartementet 21.10.2015: Gjennomføring av Nærpolitireformen – del 2 - politidistriktenes interne organisering.

⁵ Justis- og beredskapsdepartementet 14.03.2016: Gjennomføring av Nærpolitireformen – del 3 – politidistriktenes lokale struktur - tjenestestedsstrukturen.

⁶ jf. avtale mellom regjeringspartiene (FrP/H) og Venstre av 17.02.2015 om grunnlaget for et fremtidsrettet og robust nærpoliti, Stortingets behandling av Prop. 61 LS (2014-2015), Innst. 306 S (2014-2015) og Innst. 2 S (2015-2016) fra finanskomiteen.

- kvalitet i forebygging, etterforskning og beredskap
- effektiv ressursbruk i politidistriktet
- helhetlig styring og ledelse i politidistriktet
- fleksibilitet i politidistriktet

3. Utarbeide forslag om effektivisering av tjenesteenheter og tjenestesteder

Politimestrene bes om å gi sin tilrådning til Politidirektoratet om forslag til effektivisering av tjenesteenheter og tjenestesteder i sine politidistrikt. Med "tjenesteenhet" menes lensmannsdistrikt eller politistasjonsdistrikt. Med "tjenestested" mener lokasjon hvor politiet yter tjenester til publikum (kontorsted). Med effektivisering av tjenesteenheter og tjenestesteder menes konkret:

- Ny inndeling i lensmanns- og politistasjonsdistrikter
- Sammenslåing eller avvikling av lensmannskontorer eller politistasjoner, samt politiposter

Det følger av politiloven § 16 annet ledd at politidistriktene skal inndeles i lensmanns- og politistasjonsdistrikter. Myndigheten til inndelingen i lensmannsdistrikter, namsfogd-distrikter og politistasjonsdistrikter er delegert til Politidirektoratet ved Justis- og beredskapsdepartementets brev av 18. februar 2016⁷. I politistasjonsdistrikter der de oppgavene som i lov er lagt til lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver, ikke ivaretas av politistasjonen, skal de ivaretas av et namsfogdkontor som en egen driftsenhet ledet av en namsfogd. Lensmannsdistrikter, namsfogddistrikter og politistasjonsdistrikter med sivile rettspleieoppgaver skal omfatte én eller flere hele kommuner.

Tjenesteenhetene med sine tjenestesteder skal yte polititjenester og ivareta sine oppgaver innenfor rammene av de geografiske driftsenhetene. Geografiske driftsenheter har ansvar for politioppgavene innenfor et geografisk område, og kan omfatte flere tjenesteenheter og tjenestesteder. De geografiske driftsenhetene har som hovedregel ansvar for polititjenesten innenfor sitt geografiske ansvarsområde. Det meste av tjenesteproduksjonen og publikumskontakten i politidistriktet ivaretas ved tjenestestedene, og de geografiske driftsenhetene skal sørge for hensiktsmessige åpningstider.

Nedenfor beskrives oppgaver som skal ivaretas av tjenesteenhetene, kvalitetskrav, samt vurderingskriterier for lokal struktur. Kravene skal virke dimensjonerende for politidistriktenes inndeling i tjenesteenheter, og være retningsgivende for hvilke tjenestesteder som skal opprettholdes og hvilke som skal slås sammen.

3.1 Tjenesteenhetenes oppgaver

Tjenesteenhetene skal ivareta følgende oppgaver:

- Levere ressurser til vakt- og patruljetjenesten
- Ha publikumsekspedisjon
- Kriminalitetsforebyggende arbeid

⁷ Etter § 16 annet ledd tredje punktum hører inndelingen lensmannsdistrikter, namsfogddistrikter og politistasjonsdistrikter under Kongen. Kongens myndighet til slik fastsetting er delegert til Justis- og beredskapsdepartementet ved kgl.res. 05.02.2016. Myndigheten ble delegert videre til Politidirektoratet ved brev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 18.02.2016.

- Etterforske det store flertall av straffesaker
- Ha kontakt med samarbeidspartnere
- Utføre sivil rettspleie- og forvaltningsoppgaver

Politimesteren skal, innenfor rammene gitt fra Politidirektoratet, sørge for at tjenestestedene får tilstrekkelig bemanning til å løse sine oppgaver. Tjenestestedene skal yte polititjenester og ivareta sine oppgaver innenfor rammene av de geografiske driftsenhetene.

3.2 Kvalitetskrav til tjenesteenhetene

Tjenesteenhetene skal ivareta følgende kvalitetskrav:

- Mottar anmeldelser, søknader og andre henvendelser, samt gi publikum veiledning om politiets tjenestetilbud
- Bidrar til et kvalitativt løft for etterforskningsarbeidet
- Tjenestestedene har fleksible åpningstider som gjør det mulig å få utført tjenester hos politiet utenfor kontortid minst én dag i uken
- Tjenestestedene lokaliseres slik at minst 90 % av innbyggerne i politidistriktet har maksimalt 45 minutters kjøretid til nærmeste tjenestested

Det at politifolk bor i mange lokalsamfunn bidrar til nærhet mellom politi- og lensmannsetaten og befolkningen. Det er et politisk ønske at dette videreføres. Politidirektoratet vil vurdere incentivordninger for å oppnå dette.

Den lokale strukturen skal utformes slik at den fremmer politiets oppgaveløsning og den skal ta hensyn til et fremtidig risikobilde.

3.3 Krav til prosess og lokale aktiviteter – tjenesteenheter og tjenestesteder

Proessen skal gi politiet og innbyggerne forutsigbarhet og sikre et best mulig sluttresultat.

Politimestrene skal utarbeide forslag til effektivisering av politidistriktets lokale struktur, i tråd med krav og føringer i dette oppdragsbrevet. Politimesteren har ansvar for å ivareta lokal involvering, både med hensynet til involvering av berørte kommuner og tjenestemannsorganisasjonene lokalt. Prosessen skal være transparent.

Politidirektoratet beslutter inndeling i lensmannsdistrikter og politistasjonsdistrikter og sammenslåing eller avvikling av lensmannskontorer og politistasjoner, etter tilrådning fra politimesteren basert på forutgående involvering av berørte lokale interesser.

Konkret skal følgende aktiviteter ivaretas lokalt:

- Det skal etableres en styringsgruppe, som skal ledes av politiet. Styringsgruppen skal minimum bestå av representanter for politimesteren, berørte kommuner og de ansatte i politiet med arbeidstakerorganisasjonene.
- Styringsgruppen skal
 - utforme mandat for vurdering av tjenesteenheter og tjenestesteder, herunder spørsmål om organisering av arbeidet (arbeidsgrupper mv.)
 - godkjenne plan for involvering av lokalsamfunnene og involvering av de tillitsvalgte i prosessen
 - sikre at kommunenes forventninger og prioriteringer til polititjenestene kommer tydelig frem

- gi politimesteren råd om effektivisering av politidistriktenes lokale struktur med utgangspunkt i kommunenes prioriteringer og politidistriktets risiko- og sårbarhetsvurdering for 2016
- Politimesterens tilrådning skal inneholde en risiko og sårbarhetsvurdering⁸ som skal benyttes som utgangspunkt for vurderingene av effektivisering av lokal struktur. Vurderingen skal inneholde en risiko- og sårbarhetsvurdering for hele distriktet, som skal vektlegge konsekvenser ved evt. endringer i lokal struktur for politiets beredskap og evne til forebygging. En ugradert versjon skal gjøres offentlig tilgjengelig.
- Politimesteren skal utarbeide en skriftlig orientering til kommunene⁹ om det tjenestetilbudet innbyggerne vil få etter at tjenesteenheter og tjenestesteder er etablert. Utkast til en slik orientering diskuteres i den lokale prosessen, og offentliggjøres etter at Politidirektoratet har fattet beslutning. Den skriftlige orienteringen skal vektlegge:
 - Hvordan det forebyggende arbeidet skal ivaretas
 - Hvilken beredskap man kan forvente
 - Hvordan politiet vil sikre tett kontakt med lokale aktører
- Politimesteren skal innhente synspunkter fra kommunene og arbeidstakerorganisasjonene lokalt før tilrådingen oversendes Politidirektoratet, med 6 ukers frist.

Politimesterens tilrådning til effektivisering av politidistriktets lokale struktur (tjenesteenheter og tjenestesteder) skal utformes i tråd med beskrivelse av leveranseomfang, jfr. pkt. 3.6.

Kjøretidsanalyser som beskriver kjøretid for publikum til dagens lokasjoner i politidistriktene benyttes som utgangspunkt for vurdering av kravene som stilles om publikums kjøretider jfr. pkt. 3.2. Kjøretidsanalysene vil bli ettersendt. Politidirektoratet vil bistå med ytterligere kjøretidsanalyser i de tilfeller det er tvil om forslagene er innenfor kjøretidskravet i pkt. 3.2.

3.4 Klageadgang

Endringene i tjenesteenheter og tjenestesteder skal gjøres i tråd med krav som skal sikre høy kvalitet i polititjenesten og involvering av berørte kommuner. Dersom kvalitetskrav og prosesskrav ikke oppfylles, vil berørte kommuner kunne klage avgjørelsen inn for Justis- og beredskapsdepartementet. Klageordningen vil gjelde for beslutninger fra Politidirektoratet om endringer i inndelingen i lensmanns- og politistasjonsdistrikter og sammenslåing eller avvikling av lensmannskontorer eller politistasjoner. Klagen vil ha oppsettende virkning. Departementets avgjørelse vil være endelig. Forskrift om klageordningen er under utarbeidelse.

3.5 Evaluering

Endringer i politidistriktenes lokale struktur skal evalueres etter fire år. Evalueringen skal dokumentere i hvilken grad det tilsiktede sluttresultatet er nådd. Politidirektoratet kommer tilbake til dette.

3.6 Leveranseomfang – tjenesteenheter og tjenestesteder

⁸ Se mal for dokumentet "PMs tilrådning tjenestestedsstruktur" (P-AP9-L1)

⁹ Se mal for dokumentet "PMs tilrådning tjenestestedsstruktur" (P-AP9-L1)

Politimesterens tilrådning skal baseres på polisiære vurderinger og lokal forankring. Politimesteren skal levere sin tilrådning i form av en rapport¹⁰. Rapporten må være utformet presist nok til at det er mulig å evaluere sluttresultatet. Rapporten skal inneholde følgende:

- Politimesterens tilrådning til om endringer i inndeling i tjenesteenheter og tjenestesteder i sitt politidistrikt.
 - Begrunnes ut fra overordnede mål, krav og vurderingskriterier
 - Beskrivelse av økonomiske og administrative konsekvenser, herunder hvordan forslaget bidrar til gevinstrealisering
- Utkast til skriftlig orientering til kommunene om det tjenestetilbudet innbyggerne vil få etter at tjenestestedsstrukturen er etablert skal følge med tilrådingen. Orienteringen til kommunene skal offentliggjøres etter at Politidirektoratet har fattet sin beslutning.
- Det skal fremgå hvilke øvrige alternativer som har vært diskutert, og begrunnelsene for at man ikke valgte disse.
- Kommunenes synspunkter skal fremgå, og det skal beskrives i hvilken grad kommunenes synspunkter er ivaretatt i tilrådingen.
- Synspunkter fra arbeidstakerorganisasjonene lokalt skal fremgå, og det skal beskrives i hvilken grad disse synspunktene er ivaretatt i tilrådingen.

3.7 Tidsfrist – forslag til effektivisering av tjenesteenheter og tjenestesteder

Av hensyn til gjennomføring av et mest mulig samlet og koordinert organisasjons- og personelløp i nærpolitireformen har Politidirektoratet satt en felles frist for tilrådingene i 2016 om endringer i tjenesteenheter og tjenestesteder.

Frist for oversendelse av politimesterens tilrådning: Senest 01.12.2016.

4. Fastsetting av geografiske driftsenheter

Geografiske driftsenheter kan omfatte flere tjenesteenheter og -steder. Driftsenhetslederen er også tjenestestedsleder. Geografiske driftsenheter har det overordnede ansvaret for å lede og å koordinere ressursene ved de underlagte tjenestestedene, samt et særlig ansvar for å ivareta administrative oppgaver for tjenestestedene. Lederen av driftsenheten har budsjett-, resultat- og personalansvar.

De geografiske driftsenhetene har ansvar for at det er tilstrekkelig vakt og patruljeberedskap i driftsenheten, og at det utarbeides hensiktsmessige arbeids- og bemanningsplaner. De koordinerer det forebyggende arbeidet og tilrettelegger for at både patruljetjenesten og etterforskningsarbeidet er forankret i en forebyggende strategi. De har ansvaret for at underlagte ressurser bidrar effektivt i straffesaksarbeidet, og sørger for tilstrekkelig fleksibilitet, slik at ressursene ved behov kan omdisponeres internt eller eksternt i distriktet.¹¹

Geografiske driftsenheter skal være et geografisk område i et politidistrikt, som har ansvar for politioppgavene innenfor dette geografiske området¹². Driftsenheten skal i sum levere fullverdig polititjeneste, mens administrasjon kan samles i politidistriktet. Forvaltningsoppgaver og sivil rettspleie (forutsatt ny lovgivning som gir hjemmel til det)

¹⁰ Se mal for dokumentet "PMs tilrådning tjenestestedsstruktur" (P-AP9-L1)

¹¹ Ref. Justis- og beredskapsdepartementet 21.10.2015: Gjennomføring av Nærpolitireformen – del 2 - politidistriktenes interne organisering.

¹² Det geografiske området skal bestå av et eller flere tjenestesteder. Det vises for øvrig til politiloven § 16, 2. ledd, 3. punkt.

samles i politidistriktet. Det meste av tjenesteproduksjonen og publikumskontakten i politidistriktet ivaretas ved tjenestestedene i den geografiske driftsenheten.

Administrative oppgaver skal så langt som mulig ivaretas på politidistriktsnivå og driftsenhetsnivå. Administrative oppgaver kan også ivaretas på nasjonalt nivå.

Justis- og beredskapsdepartementet beskriver i oppdragsbrev¹³ om gjennomføring av nærpolitireformen at det tilligger de geografiske driftsenhetene å sørge for at:

- Alle kommuner har en politikontakt. Politikontaktens arbeid skal utføres i kommunen vedkommende er kontakt for. Dette vil være et viktig kontaktpunkt mellom politiet, publikum og de ulike aktørene i den enkelte kommune også der man ikke har egne tjenestesteder. Politikontaktene skal ha en eller flere dager i uken der de er til stede i kommunene der det ikke er tjenestested.
- Politiet og kommunene utvikler forpliktende handlingsplaner slik at befolkningen er sikret en helhetlig forebyggende tjeneste i sitt lokalsamfunn.
- Kommunens politivedtektekter brukes som et aktivt verktøy for å ivareta forebygging og trygge lokalsamfunn.
- Politiråd søkes etablert i alle kommuner. Politiets representanter i politirådene skal ha mandat til å forplikte politiet. Rådene skal utvide sitt virkemiddelapparat, inspirert av SLT-rådernes tette samarbeid med kommunale virkemidler.
- Frivillige beredskapsorganisasjonene søkes inkludert i kommunens og politiets beredskapsplanlegging og evalueringsrutiner.
- Det etableres minst et årlig møte mellom ordførerne og politiet på geografisk driftsenhetsnivå. De som møter på vegne av politiet skal ha mandat til å forplikte politiet. Møtene skal blant annet omhandle kriminalitetsbildet og ressursutnyttelse.

4.1 Krav til geografiske driftsenheter

De geografiske driftsenhetene skal:

- Gi fullverdig polititjeneste i driftsenhetens geografiske område
- Ha tilstrekkelig ressurser med riktig kompetanse for å kunne yte fullverdig polititjeneste
- Kunne bære tildelte oppgaver med tilfredsstillende effektivitet og kvalitet innenfor gitte rammer
- Ha evne til å lede og koordinere forebygging og etterforskning i driftsenhetens geografiske område
- Ha hensiktsmessige vakt- og samarbeidsordning med evne til å levere kontinuerlig operativ beredskap og fleksibilitet til å håndtere variasjoner i beredskapsbehovet
- Kunne bygge nødvendige fagmiljøer og spisskompetanse etter behov
- Ha evne til fleksibel bruk av ressurser
- Kunne håndtere større oppgaver/prosjekt som går over tid
- Ha tilstrekkelig saksvolum mht. å utvikle og vedlikeholde kompetanse

¹³ Ref. Justis- og beredskapsdepartementet 21.10.2015: Gjennomføring av Nærpolitireformen – del 2 - politidistriktenes interne organisering.

Administrative tjenester, som ikke er samlet på politidistriktsnivå, skal i størst mulig grad samles i den geografiske driftsenheten (minst mulig behov for lokale administrative funksjoner ved tjenesteenhetene). Spesialistoppgaver som skal ivaretas i den geografiske driftsenheten, kan vurderes samlet ett eller flere steder i den geografiske driftsenheten.

4.2 Krav til prosess for inndeling i geografiske driftsenheter

Proessen gjennomføres som følger:

- Politimestrene utarbeider forslag til inndeling i geografiske driftsenheter i eget politidistrikt, i tråd med overordnede krav og føringer i dette oppdragsbrevet.
- Politimesteren har ansvar for å ivareta lokal involvering, både med hensyn til kommunenes uttalerett og lokal medvirkning.
- Kommunene skal kunne uttale seg om geografiske endringer av driftsenhetenes ansvarsområder, med 6 ukers høringsfrist. Kommunene skal også kunne uttale seg om eventuelle endringer i lokaliseringen av driftsenhetene, dersom lokalisering av driftsenhetenes ledelse innebærer en vesentlig¹⁴ omlokalisering av arbeidsplasser.
- Det gjennomføres lokale forhandlinger om inndeling i geografiske driftsenheter i politidistriktene.
- Ved evt. uenighet gjennomføres meglings i henhold til Hovedavtalen.
- Protokoll fra lokale forhandlinger oversendes Politidirektoratet.

4.3 Tidsfrist – fastsetting av geografiske driftsenheter

Det bes om at politidistriktene gjennomfører lokale forhandlinger om geografiske driftsenheter innen 1.4.2017, med mindre lokale hensyn tilsier at det er mest hensiktsmessig å fastsette de geografiske driftsenhetene etter at tjenestestedstrukturen er besluttet.

5. Rapportering

Politimesteren skal umiddelbart rapportere til Politidirektoratet om avvik i fremdrift jfr. tidsfrist.

Utover dette legges det opp til muntlig statusrapportering og diskusjon om arbeidet i de nasjonale ledermøtene.

Med hilsen

Frede Wiberg Hermansen
avdelingsdirektør

¹⁴ Hva som anses som vesentlig er relativt, og avhenger av den totale sysselsettingen av ansatte i politiet i det geografiske området det er snakk om.